

Ved årtusenskiftet

Årtusenskiftet markeres behørig i mange sammenhenger, ikke minst i kirkelig regi – naturlig nok. Det felleskirkelige prosjektet «Jubiläum 2000» er for lengst i gang. Foreliggende dobbeltnummer av Norsk tidsskrift for misjon, forberedt under tittelen «NOTM 2000», må gjerne sees som et bidrag fra Egede Instituttet i den sammenhengen. Vi vil mene at en innfallsvinkel som ser de to millennier i lys av Mesterens oppdrag til sine disipler, må være blant de mest sentrale. Som tidligere i historien har det også ved dette årtusen- og århundreskiftet vært fokusert på endetidsperspektiver av ulik art. La meg derfor formulere noen tanker omkring kirkens misjon og dens mål i Jesu gjenkomst, før jeg presenterer dette nummerets knippe av artikler.

Sammenhengen eskatologi - misjon er tydelig i NT. Studerer vi misjonens og misjonsteologiens historie, er det også slående hvilken sentral misjonsmotiverende rolle tanken om parousien og gudsrikets fullendelse har spilt, ikke minst i protestantisk sammenheng. Går vi en teologihistorisk revy nærmere etter i sømmene, legger vi merke til at talen om eskatologi og misjon stort sett har vært fokusert på fremtidige perspektiver. Bibelteologisk og systematisk-teologisk sett kan imidlertid ikke et eskatologisk perspektiv være én-dimensjonalt fremtidig. NT taler ikke om «de siste dager» bare som en tid der fremme. Er det noe de siste generasjoners bibelforskning har lært oss, er det at Guds rike *allerede* er nærværende, men *ennå ikke* er kommet slik det en gang skal. NTs eskatologi står fram i spenningen mellom et *allerede* og et *ennå ikke*. Før vi snakker om misjon som endetids*tegn*, er det derfor nødvendig å snakke om misjon som endetids*virkelighet*. To sentrale tekster viser hva jeg sikter til:

* I Matt 28,18-20 hører vi åpenbart gjenklngen av Daniel 7,13f,

visjonen om Menneskesønnen og Jahves forestående herlighetsrike. For Matteus synes saken klar: Visjonen har fått sin begynnende oppfyllelse i og med Jesus. Menneskesønnen er allerede kommet. Nå skal folkeslagene bli hans tjenere gjennom disiplenes misjon i verden. Misjon skjer følgelig ikke bare «med *sikte* på enden» (W.Freytag, uthevet her). Misjon blant folkeslagene er allerede oppfyllelse av GTs eskatologiske perspektiver.

* I Apg 2,16-21 er det samme perspektivet tydelig. Joel 3,1f, om de siste tider, sies her å oppfylles pinsedag. «De siste dager» er kommet, Ånden utgytes, «hver den som påkaller Herrens navn skal bli frelst» (2,21) – universelt, uten begrensning. Disiplenes misjon blant folkeslagene tar sin begynnelse. Den er i seg selv endetids-*virkelighet*.

Jeg understreker dette perspektivet fordi jeg tror vi her lider av et visst «teologisk underskudd» fra ortodoksens tid. «Svermerne» hevdet at under og tegn skulle følge kirkens sendelse til verden. Til det sa ortodoksens fedre «nei». Både misjonsoppdraget og «evnen til å gjøre mirakler» (*thaumatourgia miraculosa*) tok sin ende med de første apostler. Det er siden den tid gjort opp med ortodoksens avvisning av misjonsbefalingens fortsatte gyldighet, men spørsmålet om de «tegn» som «skal følge dem som tror» (Mark 16,17), har vi fremdeles et noe uforløst forhold til. Når dette i vår tid igjen er blitt et tema i den misjonsteologiske debatten, må vi komme til rette med saken på en bedre måte enn ortodoksien. Fremdeles fins det nok «svermere» som taler om «tegn og under» som selve beviset på gudsrikets nærvær. Vi gjør vel i å huske Jesu ord om de siste tiders «falske messiaser og falske profeter» som skal gjøre «store tegn og under, for om mulig å føre vill selv de utvalgte» (Matt 24,24). Men det er ikke alt vi skal huske. Misjon som eskatologisk virkelighet har løfter over seg: gudsrikets frigjørende nåde skal tilbys, og gudsrikets tegn skal følge vitnene om Menneskesønnen. Vi får bare fastholde paradokset: Allerede, men ennå ikke. Under og tegn er ikke misjonsmetodiske virkemidler som vi forføyer over. Det er vitnesbyrd om den lidende og oppstandne Herres nærvær, vitnesbyrd om «de siste dager» virkelighet - allerede.

Men så inneholder paradokset også et *ennå ikke*. Det er ikke vanskelig å finne nytestamentlig belegg for at misjonens gang mot alle folkeslag skal være et forvarsel om parousien: «Og evangeliet om riket skal forkynnes i hele verden til vitnesbyrd for alle folkeslag, og så skal enden komme.» (Matt 24,14) Hva ligger det i dette? For det første det som synes klart: Vi kan ikke vente noen «ende» og

noen gjenkomst før dette målet er nådd. I så måte er verdensmisjonens gang mot alle folkeslag blant de tegn vi skal gi akt på i vår endetidsforventning. Evangeliets gang *til* alle folkeslag skal gås til ende før fullendelsens skare *av* «alle folk og tungemål» (Åp 7,9) kan samles. Det er mao. eskatologisk maktpåliggende å nå ut med evangeliet.

Her står vi imidlertid, for det andre, overfor noe som samtidig er uklart og ugjennomskelig i NTs eskatologi. Hva innebærer det at evangeliet om riket skal forkynnes «til vitnesbyrd» for alle folkeslag? Det må i det minste bety at evangeliet om riket har nådd inn i folkeslagene slik at mennesker forstår hva det dreier seg om og kan forholde seg til det. En konsekvens må være at kristen misjon ikke bare skal skje i hast for å nå *ut* med evangeliet. Misjon må skje i tålmodighet for å nå *inn*.

Debatten mellom ivrige forkjempere for «verdens evangelisering i dette slektledd» og trauste forsvarere av misjon som tålmodig kirkebygging gikk intenst ved det forrige århundreskiftet. Den samme diskusjonen utspant seg så sent som under World Evangelical Fellowships misjonskonferanse i Brasil i oktober i fjor - denne gangen mellom de som ivrer for å nå ut, og de som poengterer nødvendigheten av å nå inn.

Poenget får være at disse to perspektivene ikke må spilles ut mot hverandre. Evangeliet skal ut i folkeslagene og inn i hjertene. Hva som skal til før det målet er nådd, står det til Gud alene å bedømme. Alle forsøk gjennom kirkens historie på å presentere full innsikt i de «tider og stunder Faderen har fastsatt» (Apg 1,7), har endt i fiasko. Heller ikke missiologisk forskning av i dag er gitt å arbeide under andre betingelser. Den kristne misjonens gang blant folkene skal være et tegn på enden, men prognoser for dager og timer kan misjonsvitenskapen aldri gi. Vi er henvist til å våke og være rede.

Med dette ønsker vi velkommen til en serie artikler som kaster interessant lys over kirkens misjon gjennom 2000 år, fra dens opprinnelse mot dens mål. De første to tar for seg utgangspunktet. Jostein Ådna oppdaterer oss på resultatene av den viktige debatten mellom - ikke minst - tyske og norske nytestamentlere omkring misjonsbefalingens tilblivelse. Reidar Hvalvik reflekterer over hvorfor og hvordan kirken ekspanderte i de første århundrer. Begge forfatterne er bidragsytere i boka *The Mission of the Early Church to Jews and Gentiles* som kommer senere i år, og som gir oss resultatene fra symposiet ved Misjonshøgskolen våren 1998. Det er et arbeid vi

har grunn til å imøtese med forventning.

Neste bolk går tusen år fram og presenterer status i kirkens misjon ved det forrige millenniumskiftet. Arne Tolo gir det generelle overblikket. Torstein Jørgensen presenterer innsikten de siste ti-års forskning har gitt oss omkring kristendommens stilling i Norge ved enden av det første årtusen.

Med Per Jarle Bekken og Tormod Engelsen bidrag er vi fremme i dagens situasjon. Bekkens «observasjoner til Paulus' misjonsteologi» kunne gjerne vært plassert i den første bolken. Det dreier seg i høy grad om perspektiver fra den kristne misjonens begynnelse. Når vi likevel har plassert artikkelen her, er det fordi et årtusenskifte, som sagt, minner kirken om dens eskatologiske eksistens. Bekken avslutter med å påpeke at vi som kirke og som kristne ikke bare tilhører et nytt årtusen. «Dette tidsskillet skal minne oss om et langt viktigere tidsskille da den eskatologiske tid ble innledet for vår jord.» Engelsen avslutter så de tre bolkene ved å spørre hvor langt den kristne verdensmisjonen er kommet ved årtusenskiftet, sett på bakgrunn av dens mål.

Artikkelserien er likevel ikke bragt helt til endes med disse seks bidragene. Avslutningsvis inviterte vi to kreative medarbeidere til et eksperiment. Vi er i dag to tusen år i etterkant av den første misjonærens reiser i Middelhavsområdet, reiser som skjedde i forventning om Herrens snarlige gjenkomst og med datidens verden som horisont for misjonærens teologiske refleksjon. Hva ville apostelen si om og til oss som misjonens arvtagere i dag, og hva ville vi si til ham? Notto R. Thelle tok utfordringen og fører en samtale med Paulus «om misjon da og nå». Endelig lot kirkehistorikeren Oskar Skarsaune seg bevege til å innta en rolle som fiktiv profet. Hva ville han som kirkehistoriker i år 2100, i etterpåklokskapens lys, si til norsk misjon AD 2000?

Med fakta og fiksjon presenterer vi altså «NOTM 2000». Våre faste «hjørner» går ut i dette dobbeltnummeret. Likeså omtale av enkelte viktige begivenheter, eksempelvis International Association for Mission Studies' kongress i Sør-Afrika i januar. Det kommer vi tilbake til ved neste korsvei. En sak skal imidlertid kommenteres. Etter 43 år med samme forside-layout presenterer NOTM seg i ny drakt i det nye årtusen! Dristig?! Det bærer ikke bud om store innholdsmessige endringer. Men oppfattes det som en fornyelse av vårt «image», må det gjerne oppfattes som et tilsvarende ønske om fornyelse i vårt engasjement for norsk misjonsforskning og misjonskunnskap.

Jan-Martin Berentsen